

2022

5th Semester Examination

SANSKRIT (General)

Paper : DSE 1A/2A

[CBCS]

Full Marks : 60

Time : 3 Hours

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates are required to give their answers
in their own words as far as practicable.*

[Philosophy, Religion and
Culture in Sanskrit Tradition]

1. संस्कृतभाष्या देवनागरीलिप्या च अधोलिखितेषु दश प्रश्नाः समाधेयाः

$2 \times 10 = 20$

- (क) श्रीमद्भगवद्गीतायाः द्वादशाध्यायस्य नाम किम् ? क्रोधात् भवति कः ?
- (ख) गुणः कः भवति ? स च कतिविधः ? के च ते ?
- (ग) श्रीमद्भगवद्गीतायाः उत्सः कः ? गीतायां कति अध्यायाः सन्ति ?
- (घ) कियन्तः पुरुषार्थाः ? के च ते ?
- (ङ) मनुमते संस्काराः कति प्रकाराः ? मनुपुत्रः कः ?

- (च) श्रीमद्भगवद्गीतायाः प्राचीनभाष्यकारः कः ? तस्य भाष्यग्रन्थस्य नाम किम् ?
- (छ) सांख्यमते प्रकृतिः का ?
- (ज) मनुस्मृति इति ग्रन्थस्य प्रवर्तकः कः ? मनुस्मृतौ कति अध्यायाः सन्ति ?
- (झ) स्मृति-ग्रन्थाः कति सन्ति ?
- (ञ) मनुस्मृतौ अष्टविवाहप्रकाराः के सन्ति ?
- (ट) षोडशसंस्कारेषु कः सप्तमः संस्कारः ? सर्वोत्तमः विवाहः कोऽस्ति ?
- (ठ) के सन्ति पञ्चमहायज्ञाः ?
- (ঢ) भारतीय-जीवनस्य अन्तिमं लक्ष्यं किम् ? प्राचीन धर्मसूत्रकारः कः ?
- (ছ) किनाम समावर्तनम् ?
- (ঞ) “कलैव्यं मा स्म गमः....”—ठक्किरियं कं प्रति कस्य ?

2. अधोलिखितेषु चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः (एकस्य प्रश्नस्य उत्तरमवश्यमेव संस्कृतभाष्या देवनागरीलिप्या च प्रदेयम्) : $5 \times 4 = 20$

- (क) भारतीयदर्शनानुसारेण कर्मवादस्य गुरुत्वं विचारयत्।
- (ख) ‘पुरुषार्थचतुष्टयम्’—इत्यस्मिन् विषये संक्षेपेण आलोच्यताम्।
- (গ) व्याख्या कार्याः

“मव्यावेश्य मनो ये मां नित्ययुक्ता उपासते।

श्रद्धया परयोपेतास्ते मे युक्ततमा मताः ॥”

- (ঘ) व्याख्या कार्याः

“नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः ।

न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः ॥”

- (ঙ) टीका लेखनीयाः ऋणत्रयम्।

- (চ) টীকা লেখনীয়া : যোগক্ষেপম্।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नद्वयं समाधेयम् :

$$10 \times 2 = 20$$

- (ক) संस्कारः कः ? संस्कारः कतिविधः ? तेषां नामानि उल्लिख्य यथेच्छं चत्वारः वर्णनीयाः ।

- (খ) श्रीमद्भगवद्गीतायाः द्वादशध्यायानुसारं भगवतः प्रियभक्तानां लक्षणानि वर्णयत ।

- (গ) धर्मशास्त्रविषये कश्चन प्रबन्धो विरचयत ।

- (ঘ) प्रकृतिबर्णनपुरस्सरं गुणत्रयं व्याख्येयम्।

[Indian Perspectives in Personality Development]

1. यथेच्छं दशप्रश्नाः समाधेया :

ये-कोनो चार्टि प्रश्नेर उत्तर दाओ :

$$2 \times 10 = 20$$

(क) श्रीमद्भगवद्गीतानुसारेण ब्राह्मणस्य स्वभावजातकार्याणि कानि भवन्ति ?

श्रीमद्भगवद्गीतानुसारे ब्राह्मणेर स्वभावजात कर्मसमूह की की ?

(ख) जीवः आसुरप्रवृत्तिं कथमाश्रयते ? तस्य फलं किं भवति ?

जीव आसुर प्रवृत्ति आश्रय करे केन ओ तार फल की ?

(ग) जन्मकाले जीवानाम् आत्मज्ञानं कथं प्रतिबद्धं भवति ?

जन्मकाले प्राणीदेर आञ्जज्ञान प्रतिबद्ध थाके केन ?

(घ) श्रीमद्भगवद्गीतायाः ज्ञानयोगानुसारेण कीदृशेन ज्ञानेन मुक्तिः भवति ?

श्रीमद्भगवद्गीतार कर्मयोगानुसारे केन मानुष कर्मेप्रवृत्त हय ?

(ङ) सांख्ययोगानुसारेण शुद्धाबुद्धिः केषु नोदिता भवति ?

सांख्ययोगानुसारे शुद्धाबुद्धि कादेर मध्ये उदित हय ना ?

(च) श्रीमद्भगवद्गीतानुसारेण योगक्षेम शब्दस्य को अर्थः भवति ?

श्रीमद्भगवद्गीता अबलम्बने योगक्षेम शब्देर अर्थ लेख ।

(छ) सांख्ययोगानुसारेण विषयतृष्णा केनोपायेन अपनीता भवति ?

सांख्ययोगानुसारे विषयतृष्णा किभाबे दूरीभृत हय ?

(ज) को नाम स्थितप्रज्ञः ?

स्थितप्रज्ञ काके बले ?

(झ) कर्मयोगानुसारेण कामपरिहाराय के उपायाः भवन्ति ?

कर्मयोगानुसारे कामके परिहार करार उपायउलि की ?

(ञ) सविकल्पसमाधौ योगिनां चित्तं कीदृशं भवति ?

सविकल्प समाधिते योगीर चित्त कीकृप थाके ?

(ट) श्रीमद्भगवद्गीतानुसारेण को नाम असम्प्रज्ञातसमाधिः ?

श्रीमद्भगवद्गीता अबलम्बने असम्प्रज्ञात समाधि काके बले ?

(ठ) कुरुक्षेत्रस्य युद्धे अर्जुनस्य शङ्खस्य धनुषश्च नाम किम् ?

कुरुक्षेत्रेर युद्धे अर्जुनेर व्यवहात शङ्ख ओ धनुर नाम की ?

(ड) श्रीमद्भगवद्गीतायां क्षेत्रस्य क्षेत्रज्ञस्य च लक्षणं किम् ?

श्रीमद्भगवद्गीताय क्षेत्र ओ क्षेत्रज्ञेर लक्षण की ?

(ढ) कानि तावत् पञ्चसूक्ष्ममहाभूतानि स्थूलपञ्चमहाभूतानि च भवन्ति ?

पञ्चसूक्ष्महाभृत ओ स्थूलपञ्चमहाभृत उलि की की ?

2. यथेच्छं प्रश्नचतुष्टयं समाधेयम् :

ये-कोनो चार्टि प्रश्नेर उत्तर दाओ :

$$5 \times 4 = 20$$

(क) श्रीमद्भगवद्गीतानुसारेण स्वर्धर्मस्य विकाशः तस्य रक्षणोपायाः च लिङ्ग्यन्ताम् ।

गीता अनुसारे स्वर्धर्मेर विकाश ओ तार रक्षणेर उपायसमूह उल्लेख कर ।

(ख) व्यक्तिभेदस्य कारणानि लिखेयताम्।

साक्षिभिस्तारं कारणसमूहं उल्लेख कर।

(ग) वैदिकवाङ्मयमाहित्य व्यक्तिस्वरूपं व्यक्तित्वं च आलोच्यताम्।

वैदिकवाङ्मय अवलम्बने वाञ्छि ओ वाञ्छित्र विवरणूटि आलोचना कर।

(घ) कुरुक्षेत्रयुद्धस्य प्रारम्भे अर्जुनस्य विषाददृश्यं वर्ण्यताम्।

कुरुक्षेत्रे युद्धेर प्रारम्भे अर्जुनेर विषाददृश्यं वर्णना कर।

(ङ) वृहदारण्यकोपनिषदनुसारेण समासेन जीवात्मनः उत्क्रमणम् आलोच्यताम्।

वृहदारण्यकोपनिषद अनुसारे संक्षेपे जीवात्मार उत्क्रमण आलोचना कर।

(च) छान्दोग्योपनिषदनुसारेण एकविज्ञानेन सर्वविज्ञानमिति तत्त्वमालोच्यताम्।

छान्दोग्योपनिषद अनुसारे एक विज्ञाने सर्वविज्ञानेर तत्त्वे संक्षेपे लेख।

3. वयेच्छं प्रश्नहृष्यं समाधेयम् :

वे-कोनो मूटि अल्पेर उत्तर दाओ : $10 \times 2 = 20$

(क) अर्जुनविषादयोगे अर्जुनमुद्दिश्य श्रीकृष्णप्रदत्ताः उपदेशाः केनोपायेन मानवानां चरित्रविकाशाय सहायकाः भवन्ति तदालोच्यताम्।

अर्जुनविषादयोगे अर्जुनके श्रीकृष्ण प्रदत्त उपदेशकुलि किभाबे मानुषेर चरित्रविकाशे सहायता करे ता आलोचना कर।

(ख) गीतानुसारेण पुण्यस्थलित्वात् व्याप्तिरूपम्।

गीता अनुसारे पूर्वव ओ तत्त्वे व्याप्तिरूपम्।

(ग) निष्ठामकर्मयोगे कः ? गीतानुसारेण निष्ठामकर्मयोगः व्याप्तिरूपम्।

निष्ठाम कर्मयोग की ? गीता अनुसारे निष्ठाम कर्मयोग व्याप्ति कर।

(घ) गीतोकाचरणमिति चरित्रविकाशे विविधताम्।

गीताय उक्त अनुभविते चरित्रविकाशे विविधताम्।

